

הכנסת מרכז המחקר והמידע

כ"ד בתמוז תשע"ז
18 ביולי 2017

נתונים על דמוגרפיה ותעסוקה של חרדים בערים הגדולות

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת מנואל טרכטנברג ומוציג נתונים על דמוגרפיה ותעסוקה של חרדים בערים הגדולות בישראל. תחילה נציג נתונים על דמוגרפיה של חרדים בכלל האוכלוסייה ובערים בפרט, ולאחר מכן, נציג נתונים על תעסוקת חרדים בכלל האוכלוסייה ופילוח לפי אזורים גיאוגרפיים. מקור הנתונים הוא בעיקר בנתוני סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן: למ"ס), שמשנת 2014 נשאלים המשיבים לשיוכם לחברה החרדית. כלומר, נתונים אלו מבוססים על הגדרה עצמית של חרדיות, וזאת, להבדיל מהגדרות אחרות לחרדיות המבוססות על מוסד לימודים או הצבעה בבחירות, כפי שיוסבר להלן.

רקע: הגדרות ונתונים

לחברה החרדית בישראל מאפיינים ייחודיים, בין היתר, באזורי מגורים, בסגנון חיים, מאפיינים חיצוניים, ומסגרות חינוכיות. אחד הקשיים המתודולוגיים העיקריים בהצגת נתונים הקשורים לאוכלוסייה החרדית, ובתוך כך לתעסוקת חרדים, הוא הגדרתה של אוכלוסייה זו. במהלך השנים התגבשו כמה הגדרות מקובלות, המתבססות על עקרונות שונים, וכל הגדרה עשויה להוביל להערכה שונה באשר לגודל האוכלוסייה החרדית.¹ נוסף על כך, כל הגדרה עלולה להשפיע באופן מסוים על האומדנים ביחס לגודל האוכלוסייה החרדית או לאפיון תכונותיה.² בהתאם, כפי שנראה בהמשך, קיים שוני, ניכר לעיתים, בין האומדנים המבוססים על ההגדרות השונות.

להלן מוצגות ארבע שיטות עיקריות להגדרת האוכלוסייה החרדית המשמשות לאמידת גודלה ותכונותיה:³

א. **דפוסי הצבעה** – זיהוי האוכלוסייה החרדית על פי תפרוסת גיאוגרפית המבוססת על דפוסי הצבעה למפלגות חרדיות.

ב. **בית ספר אחרון** – במסגרת הסקרים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נשאלים הנסקרים "מהו בית הספר האחרון שבו למד/לומד", ואחת מהאפשרויות לתשובה היא "ישיבה גדולה". משק בית יוגדר כחרדי אם לפחות אחד מבני משק הבית למד בישיבה גדולה. הגדרה זו משמשת את המועצה הלאומית לכלכלה.

¹ נטע משה, נתונים על תעסוקת חרדים, מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 14 במרס 2016.

² אסף מליחי, מאפייני תעסוקה במגזר החרדי לפי קבוצות גיל ואזורים משרד הכלכלה, אוקטובר 2016, עמ' 5.

³ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שיטות מדידה ואמידת גודלה של האוכלוסייה החרדית בישראל, (נייר טכני מס' 25), מרץ 2011, עמ' 4-5. ראו גם: גלעד מלאך, מאיה חושן ולי כהנר, השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל 2016, המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות, מאי 2016, עמ' 15.

ג. **הגדרה עצמית** – שאלה ישירה המוצגת בפני הנדגם ובו הוא מתבקש להעיד על רמת הדתיות שלו, כאשר אחת האפשרויות היא "חרדי". בסקר החברתי של הלמ"ס השאלה מופיעה משנת 2002 והחל בשנת 2014 נוספה גם לסקר כוח אדם של הלמ"ס שאלה על אורח החיים הדתי של משק הבית.

ד. **פיקוח מוסד הלימוד** – אומדן גודל האוכלוסייה שלומדת או למדה במוסדות בפיקוח חרדי או עצמאי, לפי נתוני משרד החינוך על הלומדים במוסדות חינוך. שיטה זו מניחה שבחירת מוסד לימוד בישראל מהווה אינדיקטור אמין לזיהוי רמת הדתיות של אדם.

לפיכך, יש לקחת בחשבון את ההבדלים בין בהגדרות השונות של האוכלוסייה החרדית בבואנו להציג נתונים על אודות האוכלוסייה החרדית, ובפרט בבואנו לנסות ולהשוות בין נתונים ממקורות שונים.⁴ במסמך זה נשתמש בהגדרות שונות, תוך ציון אופן ההגדרה הרלוונטי בכל הצגת אומדן, ולעיתים הצגת אומדנים שונים לאותה תופעה, זה לצד זה.

דמוגרפיה ופיזור גיאוגרפי של החברה החרדית בישראל

לפי אומדני השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל לשנת 2016, שפורסם על ידי המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות, **בשנת 2014 מנתה האוכלוסייה החרדית בישראל למעלה מ-900 אלף נפש, שהם כ-11% מכלל האוכלוסייה באותה שנה. החברה החרדית היא חברה צעירה יחסית: הגיל החציוני בה בשנת 2014 היה 16 (לעומת 35 באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית), וכ-58% מהחרדים הם בגילי 0-19 (לעומת כשליש בכלל האוכלוסייה). בהתאם, באוכלוסייה הכללית שיעור החרדים בקרב האוכלוסייה הצעירה גדול יותר, ושיעורם בקרב האוכלוסייה המבוגרת נמוך יותר: כ-18% מהאוכלוסייה הצעירה הכללית (גילי 0-19) הם חרדים, וכ-8% מהאוכלוסייה הכללית בגילי 20-64 הם חרדים.**⁵ לפי נתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס על הרבעון הראשון של 2017, כ-6.5% מהאוכלוסייה בגילי 25-64 הם חרדים.⁶

הגידול השנתי של האוכלוסייה החרדית היה כ-4% לשנה בשנים 2009-2014, לעומת גידול של כ-1% באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית וגידול של כ-1.6% בכלל האוכלוסייה בתקופה זו. כתוצאה מכך גדל חלקה של האוכלוסייה החרדית בכלל האוכלוסייה מ-10% בשנת 2009 ל-11% בשנת 2014.⁷ גידול זה נובע משיעורי הילודה הגבוהים בחברה החרדית (6.9 ילדים בממוצע לאישה בשנים 2012-2014), שהם כפולים משיעורי הילודה בכלל האוכלוסייה בישראל (3 ילדים בממוצע לאישה בכלל האוכלוסייה, ו-2.1 ילדים בממוצע לאישה יהודייה שאינה חרדית).⁸ שיעור הצעירים הגדול באוכלוסייה החרדית, משליך על המספר הגדול של נפשות במשק בית ממוצע, על צפיפות הדיור הגדולה, ועל היחס בין מספר המפרנסים למספר

⁴ נטע משה, [נתונים על תעסוקת חרדים](#), מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 14 במרס 2016.

⁵ ד"ר גלעד מלאך, ד"ר מאיה חושן ו ד"ר לי כהנר, [השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל 2016](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות, מאי 2016, עמ' 21.

⁶ מרק פלדמן, ראש תחום סטטיסטיקה של עבודה בלמ"ס, קובץ נתוני סקר כוח אדם לגבי יעדי תעסוקה ממשלתיים שהועבר בדוא"ל, 6 ביולי 2017.

⁷ ד"ר גלעד מלאך, ד"ר מאיה חושן ו ד"ר לי כהנר, [השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל 2016](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות, מאי 2016, עמ' 22.

⁸ ד"ר גלעד מלאך, ד"ר מאיה חושן ו ד"ר לי כהנר, [השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל 2016](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות, מאי 2016, עמ' 26.

הנפשות התלויות בהם בכל משק בית; ומחקרים שונים הצביעו על אלו כחלק מהסיבות לעוני במגזר החרדי.⁹

הקהילות החרדיות נוטות להתגורר באזורים ויישובים מובחנים, ובכך הן נבדלות מהאוכלוסייה הכללית, בין אם כתוצאה מארגון מכוון או כתוצאה מתנאים מבניים הקשורים לחיי הקהילה והאילוצים חברתיים והכלכליים הפועלים עליה. הפריסה הגיאוגרפית של הקהילות החרדיות בישראל עברה שינויים במרוצת השנים. בשלושת העשורים האחרונים חלו שני שינויים משמעותיים בפריסה הגיאוגרפית של החרדים: הוקמו ערים חרדיות חדשות, הוקמו קהילות חרדיות קטנות בערי הפיתוח, והתגבר המעבר לשכונות ותיקות לא חרדיות בערים הטרוגניות (ערים בהן מתגוררים תושבים חרדים ותושבים שאינם חרדים), בעיקר בשל גידול האוכלוסייה והצורך בדירות מגורים זולות.¹⁰

הערים החרדיות החדשות כוללות את עמנואל (נוסדה בשנת 1983) ביתר עילית (1985) רמת בית שמש (השכונה הראשונה הוקמה ב-1994), מודיעין עילית (1996) ואלעד (1998). כל הערים החרדיות החדשות משתייכות לאשכול חברתי-כלכלי 1 או 2, לפי מדד הלמ"ס האחרון (לשנת 2013). נוסף על הערים החרדיות, היישובים החרדיים כוללים את אלומה, אספר (מיצד), בית חלקיה, יסודות, כפר גדעון, מעלה עמוס, מתתיהו, קוממיות, קריית יערים (טלזסטון), רכסים, תל ציון (הרחבה של כוכב יעקב) ותפרח.¹¹

בטבלה שלהלן מוצגת הפריסה הגיאוגרפית של האוכלוסייה החרדית בישראל, לפי היישובים והערים בהם מתגוררים רוב החרדים בישראל, ושיעורם בכלל האוכלוסייה בכל יישוב. כמו כן, מוצג הדירוג החברתי-כלכלי של כל יישוב לפי נתוני הלמ"ס. מקור האומדן למספר התושבים החרדים בכל יישוב הוא בעבודתה של ד"ר לי כהנר, ממכללת אורנים והמכון הישראלי לדמוקרטיה, המבוססים על עיבוד לנתוני למ"ס בשילוב נתונים איכותניים.¹² מקור נתוני מספר התושבים בכל יישוב ודירוגו החברתי-כלכלי הוא בנתוני הלמ"ס.¹³

---

⁹ ד"ר נרי הורוביץ, [החברה החרדית: תמונת מצב 2016](#), המכון החרדי למחקרי מדיניות, אוגוסט 2016; ד"ר גלעד מלאך, ד"ר מאיה חושן ו ד"ר לי כהנר, [השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל 2016](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות, מאי 2016.

¹⁰ כהנר, לי. 2017: "קו תפר תרבותי על קו תפר גיאוגרפי – חרדיות מודרנית בערים מעורבות", [תרבות דמוקרטית](#); בנק ישראל, [דין וחשבון לשנת 2016](#), מרץ 2017, עמ' 190; משרד הבינוי והשיכון, [תכנית אסטרטגית לדירוג לאוכלוסייה החרדית-2016-2035](#), נובמבר 2015, עמ' 59.

¹¹ בנק ישראל, [דין וחשבון לשנת 2016](#), מרץ 2017, עמ' 190.

¹² ד"ר לי כהנר, 2015, עיבוד נתונים לעבודת הכנה מרחבית לתוכנית אב ארצית לתחבורה ציבורית למגזר החרדי, 2015, התקבל בדוא"ל, 12 ביולי 2017.

¹³ למ"ס, מערכת היישובים בישראל – [קובץ היישובים 2015](#), כניסה אחרונה: 13 ביולי 2017; למ"ס, [רשויות מקומיות לפי סדר אייב - ערך מדד 2013, דירוג ואשכול, שינוי לעומת 2008](#), כניסה אחרונה: 13 ביולי 2017; למ"ס, [יישובים בתוך מועצות אזוריות לפי מעמד מוניציפלי ולפי סדר עולה של ערכי המדד 2013](#), כניסה אחרונה: 13 ביולי 2017.

טבלה מס' 1: אומדן מספר התושבים החרדים בערים ויישובים בהם מתגוררים רוב החרדים בישראל, 2015¹⁴

שם היישוב	אומדן מספר החרדים	סך התושבים ביישוב	שיעור החרדים בכלל התושבים	אופי היישוב	דירוג חברתי כלכלי לפי הלמ"ס
ירושלים	245,000	865,721	28%	הטרונגי	3
בני ברק	150,000	182,799	82%	חרדי	2
רמת בית שמש ¹⁵	50,000	103,922	48%	הטרונגי	2
מודיעין עילית	62,200	64,179	97%	חרדי	1
ביתר עילית	49,900	49,343	101% ¹⁶	חרדי	1
אלעד	43,600	44,872	97%	חרדי	2
אשדוד	30,000	220,174	14%	הטרונגי	5
חיפה	25,000	278,903	9%	הטרונגי	7
פתח תקווה	24,000	230,984	10%	הטרונגי	7
נתניה	15,000	207,946	7%	הטרונגי	6
צפת	14,000	33,358	42%	הטרונגי	2
רכסים	10,000	10,682	94%	חרדי	2
תל אביב-יפו	10,000	432,892	2%	הטרונגי	8
נתיבות	8,000	31,314	26%	הטרונגי	3
רחובות	8,000	132,671	6%	הטרונגי	7
אופקים	6,000	25,638	23%	הטרונגי	3
כפר חב"ד	6,000	6,048	99%	חרדי	3
חדרה	6,000	88,783	7%	הטרונגי	6
טבריה	6,000	42,610	14%	הטרונגי	4
קריית גת	5,000	51,483	10%	הטרונגי	4
אשקלון	5,000	130,660	4%	הטרונגי	5
מגדל העמק	4,000	24,959	16%	הטרונגי	4
כרמיאל	3,500	44,858	8%	הטרונגי	6
ערד	3,500	24,436	14%	הטרונגי	4
קרית יערים (טלזסטון)	3,300	3,936	84%	חרדי	2
חצור הגלילית	3,000	8,834	34%	הטרונגי	4
אור יהודה	3,000	36,164	8%	הטרונגי	5

¹⁴ שם; ד"ר לי כהנר, 2015, עיבוד נתונים לעבודת הכנה מרחבית לתוכנית אב ארצית לתחבורה ציבורית למגזר החרדי, 2015, הועברו בדוא"ל, 12 ביולי 2017.

¹⁵ מבחינה מוניציפאלית, רמת בית שמש היא שכונה בבית שמש, ולכן נתוני מספר התושבים ביישוב הם על כל תושבי בית שמש, כמו גם הדירוג החברתי כלכלי של היישוב.

¹⁶ האומדן גבוה במעט מנתוני הלמ"ס על מספר תושבי היישוב.

שם היישוב	אומדן מספר החרדים	סך התושבים ביישוב	שיעור החרדים בכלל התושבים	היישוב אופי	דירוג חברתי לפי הלמ"ס
עמנואל	3,000	3,253	92%	חרדי	2
תפרח	2,500	2,156	116% ¹⁷	חרדי	1
קריית אתא	2,500	55,464	5%	הטרונגי	6
דימונה	2,000	33,258	6%	הטרונגי	4
עפולה עילית ¹⁸	2,000	44,930	4%	הטרונגי	5
זיכרון יעקוב	2,000	22,532	9%	הטרונגי	8
יד בנימין	1,500	3,849	39%	הטרונגי	4
יבנאל	1,400	4,092	34%	הטרונגי	3
באר יעקוב	1,000	18,401	5%	הטרונגי	7
ירוחם	800	9,078	9%	הטרונגי	4
יסודות	500	907	55%	חרדי	1
קוממיות	400	534	75%	חרדי	1

מהטבלה עולה כי :

- סך התושבים החרדים ביישובים המוצגים בטבלה נאמד ב-818,600 תושבים, שכאמור, אינם כוללים את כל האוכלוסייה החרדית, אלא את רובה (כ-91% מכלל החרדים בישראל, לפי האומדן המוצג לעיל, עמ' 2).
- בשנת 2015 התגוררו כ-600,700 חרדים, כשני שלישים מהציבור החרדי, בירושלים ובערים החרדיות הגדולות: בני ברק, מודיעין עילית, ביתר עילית, אלעד ורמת בית שמש. יצוין כי לפי נתוני השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית לשנת 2016, בשנת 2013 התגוררו בערים אלו כ-450 אלף חרדים, כמחצית מהציבור החרדי.¹⁹
- כ-108 אלף חרדים, שהם כ-12% מכלל החרדים, התגוררו בערים הטרונגניות גדולות אחרות: אשדוד, חיפה, פתח-תקוה, נתניה וצפת.
- כ-110 אלף חרדים התגוררו ב-29 יישובים וערים אחרים, בהם 7 יישובים חרדים (רכסים, כפר חב"ד, קריית יערים, עמנואל, תפרח, יסודות וקוממיות), והיתר ביישובים הטרונגניים. נציין כי יש יישובים חרדיים קטנים נוספים, שאינם מוצגים בטבלה, בהם גרים פחות מ-400 תושבים בכל אחד.

¹⁷ האומדן גבוה מנתוני הלמ"ס על מספר תושבי היישוב.

¹⁸ עפולה עילית היא שכונה בעפולה, ולכן נתוני מספר התושבים ביישוב הם על כל תושבי עפולה, כמו גם הדירוג החברתי כלכלי של היישוב.

¹⁹ ד"ר גלעד מלאך, ד"ר מאיה חושן ו ד"ר לי כהנר, [השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל 2016](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות, מאי 2016, עמ' 31.

- מלבד כפר חב"ד, המדורג באשכול 3 במדד החברתי-כלכלי, יתר היישובים החרדיים מדורגים באשכולות 1 או 2.

נציין כי הערים החרדיות החדשות – אלעד, ביתר עילית ומודיעין עילית – מאופיינות באוכלוסייה צעירה ושיעור בני 0–14 בהן (56%-59%) גבוה בהרבה משיעורם בירושלים ובבני ברק (41%-40% בהתאמה).²⁰ קצב גידול האוכלוסייה החרדית בירושלים ובבני ברק היה נמוך יחסית בשנים 2002–2013 (1.2% ו-2% בהתאמה). זאת, בין היתר, כתוצאה מהגירה של חרדים מערים אלו, וקצב ריבוי טבעי מתון (2.5% בשנה). לעומת זאת, קצב הריבוי הטבעי בערים החרדיות החדשות (כאמור, אלעד, ביתר עילית, ומודיעין עילית) היה כפול מזה שבירושלים ובבני ברק.²¹

השינויים בפריסה הגיאוגרפית של החרדים נובעים בעיקר ממצוקת דיור חריפה, בעיקר בירושלים ובבני ברק, שלה מספר סיבות: מרווח בין דורי קצר וריבוי צאצאים, עוני, מגבלות פיזיות ותכנוניות על התרחבות השכונות החרדיות בירושלים ובבני ברק, ועליית מחירי הדיור. גורמים אלו הביאו לצמצום הגישה לדיור בקהילה החרדית בכלל ובירושלים ובבני ברק בפרט. לפי נתוני בנק ישראל מתחילת שנת 2008 ועד סוף 2016 עלו מחירי הדירות בשכונות החרדיות בירושלים ובבני ברק בכ-80%, בשעה שבערים החרדיות החדשות הם עלו בכ-120%, ככל הנראה, ההבדל נובע מביקוש רב לדירות בערים החרדיות ומכך שבתחילת התקופה המחירים בהן היו נמוכים יחסית.²²

בתרשים שלהלן מוצגים נתונים על שיעור תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי בכלל תלמידי כיתה א' בחינוך העברי בערים הגדולות,²³ בשנת הלימודים 1999–2000 לעומת שנת הלימודים 2014–2015. מקור הנתונים במשרד החינוך, בעיבוד של בנק ישראל ובעיבוד נוסף של מרכז המחקר והמידע של הכנסת המתמקד ב-40 הערים הגדולות.²⁴ הערים מודיעין-מכבים-רעות, נצרת, גבעתיים ונס-ציונה נמנות עם 40 הערים הגדולות בישראל, אך אינן מוצגות בטבלה מפני שלפי האומדן אין בהן תלמידים במוסדות לימוד חרדיים. נציין כי התלמידים שלומדים מחוץ ליישוב מגוריהם נמנים ביישוב שבו נמצא בית ספרם. ייתכן כי חלק מבתי הספר המוכרים שאינם רשמיים שויכו באופן מנהלי לחינוך החרדי אף כי תלמידיהם כנראה אינם חרדים. שיעור התלמידים החרדים בכיתות א' עשוי לשמש אומדן למספר החרדים ביישובים אלו, אך נדגיש, כי כאמור, החברה החרדית צעירה יותר, ועל כן, שיעור הילדים באוכלוסייה זו גבוה משיעורם בכלל החברה. כתוצאה מכך, שיעור תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי בכלל תלמידי כיתה א' בחינוך העברי, עשוי להציג הטיה כלפי מעלה של שיעור החרדים ביישוב. נדגיש עוד כי השוואה של האומדנים שלהלן לאומדנים המוצגים בטבלה מס' 1 לעיל, מראה הבדלים משמעותיים. עם זאת, התרשים שלהלן מאפשר לראות מגמות שינוי בפריסה הגיאוגרפית של האוכלוסייה החרדית על פני עשור וחצי.

²⁰ ד"ר גלעד מלאך, ד"ר מאיה חושן ו ד"ר לי כהנר, [השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל 2016](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות, מאי 2016, עמ' 32.

²¹ שם.

²² בנק ישראל, [דין וחשבון לשנת 2016](#), מרץ 2017, עמ' 190.

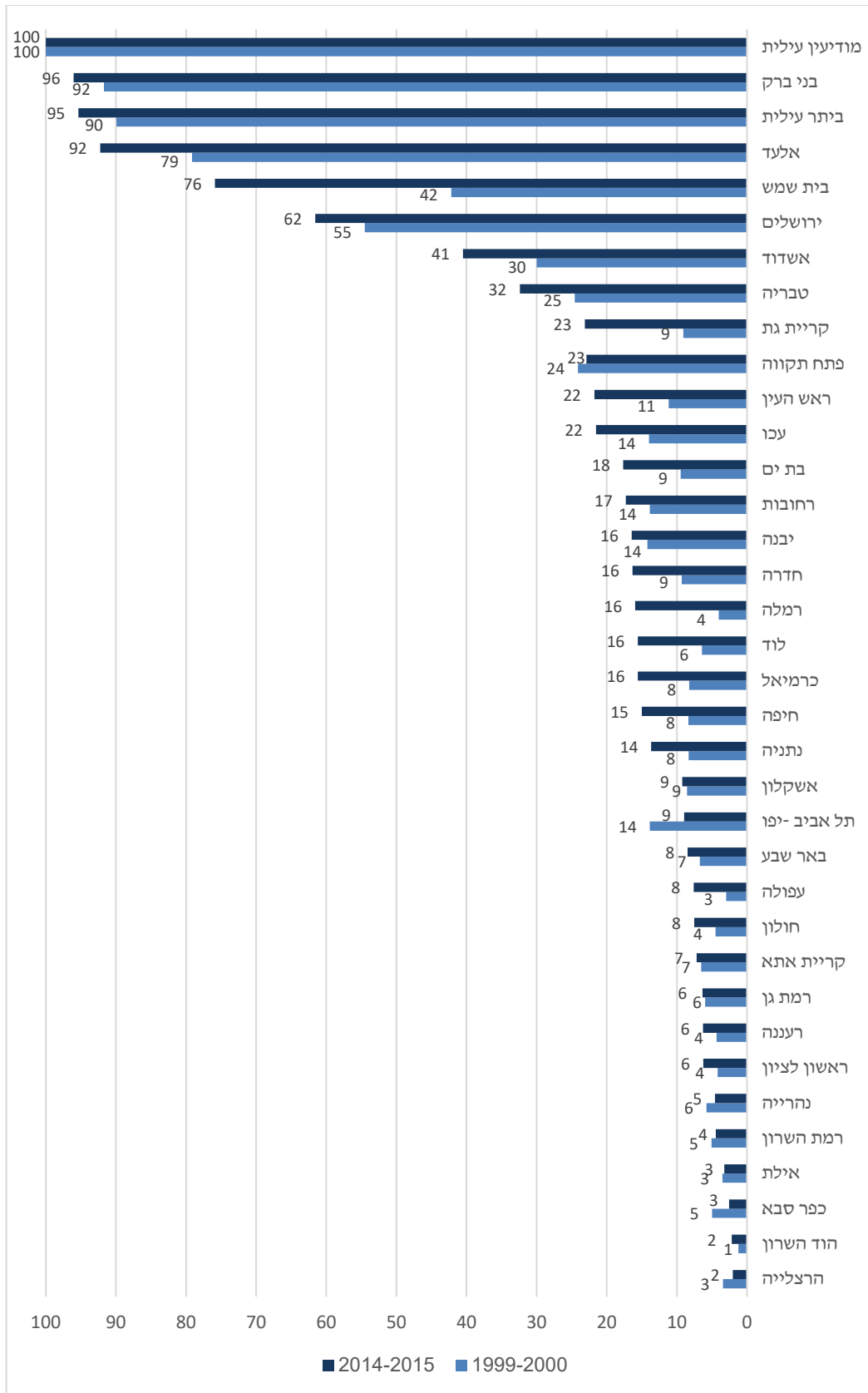
²³ הערים הגדולות מוגדרות לפי מספר התושבים בהן, כפי שמוצג על ידי הלמ"ס. ראו: למ"ס, מערכת היישובים בישראל – [קובץ היישובים 2015](#), כניסה אחרונה: 13 ביולי 2017.

²⁴ נועם זוסמן, אגף מקרו-כלכלה ומדיניות, חטיבת המחקר, בנק ישראל, נתונים שהועברו בדוא"ל, 10 ביולי 2017.

תרשים מס' 1: שיעור תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי בכלל תלמידי כיתה א' בחינוך העברי בערים הגדולות,

בשנות הלימודים 2000-1999 ו-2014-2015²⁵

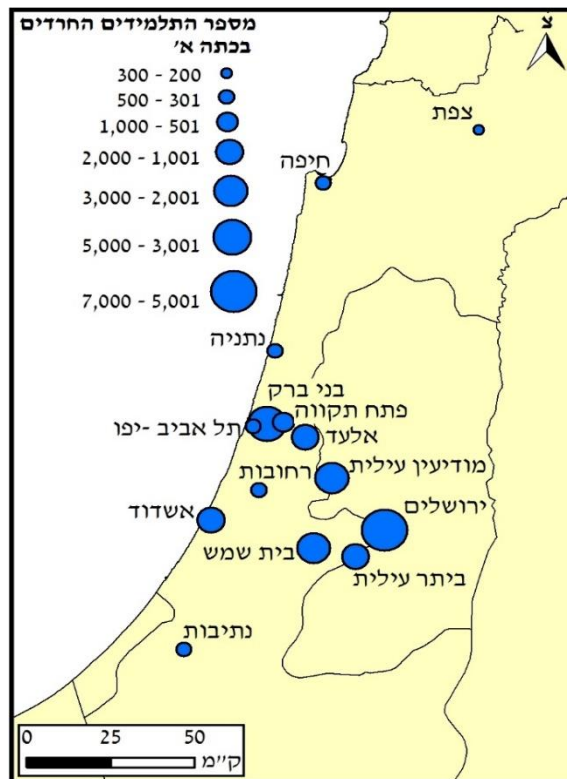

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

במפה שלהלן מוצג אומדן גודלה ופריסתה הגיאוגרפית של האוכלוסייה החרדית, לפי נתוני משרד החינוך על מספר התלמידים בחינוך החרדי בשנת 2014–2015.

מפה מס' 1: מספר תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי, 2014–2015²⁶

חרדים בגיל העבודה

סקר כוח אדם הוא אחד הסקרים המרכזיים והגדולים שנערכים על ידי הלמ"ס, ובו נאספים נתונים שונים על תעסוקה בישראל כדוגמת גודלו של כוח העבודה, תכונותיו, היקף האבטלה ועוד.²⁷ משנת 2012 הסקר מבוצע במתכונת חודשית ובשנת 2015 רואיינו במוצע בכל חודש באופן שוטף כ-20,400 בני 15 ומעלה.²⁸ כאמור, משנת 2014, נכללת בסקר שאלה ישירה על רמת הדתיות של המשיב, כאשר אחת האפשרויות היא "חרדי".

בהמשך מוצגים נתונים שמקורם בעיבוד של הלמ"ס לנתוני סקר כוח אדם על הרבעון הראשון של 2017, ובו מעקב אחר נתוני יעדי התעסוקה שנקבעו על-ידי הממשלות השונות²⁹ ובתוך כך נתונים על האוכלוסייה

²⁵ נועם זוסמן, אגף מקרו-כלכלה ומדיניות, חטיבת המחקר, בנק ישראל, נתונים שהועברו בדוא"ל, 10 ביולי 2017.

²⁶ שם.

²⁷ נטע משה, [נתונים על תעסוקת חרדים](#), מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 14 במרס 2016.

²⁸ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [מעבר לסקר כוח אדם חודשי, שאלות ותשובות](#); [הגדרות סיווגים והסברים](#). אוכלוסיית החרדים כוללת את התושבים הקבועים של מדינת ישראל, וכן תיירים ותושבים ארעיים השוהים בישראל יותר משנה ברציפות. באוכלוסיית החרדים נכללים תושבים קבועים השוהים ברציפות מחוץ לישראל יותר משנה, תיירים, מתנדבים ותושבים ארעיים השוהים בישראל שנה או פחות ברציפות ודיפלומטים.

²⁹ [החלטת ממשלה מס' 1994, הצבעת יעדי תעסוקה לשנים 2010-2020](#), 15 ביולי 2010.

החרדית.³⁰ בנוסף לכך, יוצגו נתונים המבוססים על נתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס מתקופות מוקדמות יותר, בעיבוד של גופים שונים העוסקים בנושא, ובהם, משרד הכלכלה, המכון החרדי למחקרי מדיניות, ומכון ירושלים למחקרי מדיניות.

בטבלה שלהלן מוצג אומדן גודל האוכלוסייה בגילי העבודה העיקריים (25–64) בפילוח למגדר ודתיות (חרדים ויהודים שאינם חרדים), לפי נתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס על הרבעון הראשון של שנת 2017.

טבלה מס' 2: אומדן גודל האוכלוסייה בגילי העבודה העיקריים (25–64) בפילוח למגדר ודתיות (חרדים ויהודים שאינם חרדים), רבעון ראשון 2017

קבוצת אוכלוסייה	מגדר	אומדן (אלפים)	שיעור בכלל האוכלוסייה
חרדים	נשים	122.5	6.2%
	גברים	130.7	6.9%
	סה"כ	253.2	6.5%
יהודים לא חרדים	נשים	1,404	70.9%
	גברים	1,345.2	71.1%
	סה"כ	2,749.2	71.0%
כלל האוכלוסייה	נשים	1,979.3	51%
	גברים	1,892.8	49%
	סה"כ	3,872.2	100%

מהטבלה עולה כי שיעור החרדים בגילי העבודה העיקריים (25–64) הוא 6.5% בכלל האוכלוסייה, וכ-8.4% בכלל היהודים בגילים אלו. נציין כי האומדנים לפי הגדרות המועצה הלאומית לכלכלה, המבוססת על מוסד לימודים אחרון, הם גבוהים יותר, ולפיהם, מספר הגברים החרדים בגילי העבודה העיקריים הוא כ-153 אלף, והם כ-8% בכלל אוכלוסיית הגברים בגילים אלו (לעומת 6.9% לפי הגדרה עצמית), ואומדן מספר הנשים החרדיות בגילים אלו הוא כ-140 אלף, והן כ-7% בכלל אוכלוסיית הנשים בגילים אלו (לעומת 6.2% לפי הגדרה עצמית).

לפי הגדרות סקר כוח אדם, מועסק הוא מי שעבד בעבודה כלשהי שעה אחת לפחות בשבוע הקובע, תמורת שכר רווח או תמורה אחרת.³¹ בטבלה שלהלן מוצגים אומדנים למספר המועסקים לפי מגדר ודתיות, ושיעורם מכלל האוכלוסייה בכל קבוצה, נכון לרבעון הראשון של 2017.

³⁰ מרק פלדמן, ראש תחום סטטיסטיקה של עבודה בלמ"ס, נתוני עיבוד מיוחד לחוקר לנתוני סקר כוח אדם, התקבל בדוא"ל, 6 ביולי 2017.

³¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [הגדרות סיווגים והסברים](#), סעיף 6.1.1.

טבלה מס' 3: מועסקים בגיל 25–64, בפילוח לפי מגדר ודתיות, רבעון ראשון 2017³²

קבוצות אוכלוסייה	מגדר	מספר מועסקים (אלפים)	שיעור מועסקים בכל קבוצה	אחוז המועסקים בכלל המועסקים
חרדים	נשים	91.4	74.6%	6.3%
	גברים	59.2	45.3%	3.8%
	סה"כ	150.6	59.5%	5.0%
יהודים לא חרדים	נשים	1,154.9	82.3%	80.0%
	גברים	1,177.2	87.5%	75.2%
	סה"כ	2,332.1	84.8%	77.5%
כלל האוכלוסייה	נשים	1,442.8	72.9%	48%
	גברים	1,565.0	82.7%	52%
	סה"כ	3,007.8	77.7%	100%

מהנתונים עולה כי שיעור התעסוקה של חרדים בגיל 25–64 גבוה בכ-30% בקרב נשים (כ-74.6%) מאשר בקרב גברים (כ-45.3%). שיעור הנשים החרדיות המועסקות (כ-74.6%) נמוך משיעור זה בקרב נשים יהודיות שאינן חרדיות (כ-82.3%), אך גבוה משיעור התעסוקה של הנשים בכלל האוכלוסייה (כ-72.9%). נציין כי שיעור הגברים החרדים המועסקים ברבעון הראשון של 2017 (45.3%) ירד ביחס לממוצע לשנת 2016 (47.6%), וכי שיעור הנשים החרדיות המועסקות ברבעון הראשון של 2017 (74.6%) עלה ביחס לממוצע בשנת 2016 (73.4%).³³

נציין כי לפי הגדרות המועצה הלאומית לכלכלה, מספר החרדים המועסקים גבוה מהאומדן המוצג לעיל באשר לגברים, ונמוך באשר לנשים: שיעור התעסוקה בקרב החרדים היה בתקופה זו כ-60.9% (לעומת 59.5% לפי הגדרה עצמית); בקרב גברים חרדים היה שיעור זה כ-49.3% (לעומת 45.3% לפי הגדרה עצמית) וכ-73.7% בקרב נשים חרדיות (לעומת 74.6% לפי הגדרה עצמית). לפי אומדנים שמציג משרד הכלכלה המבוססים על מוסד לימודים אחרון, (ראו טבלה מס' 4 בעמוד הבא), בשנת 2015 היה שיעור התעסוקה של חרדים 61.7%: שיעור התעסוקה של גברים חרדים היה 51.2%, ושל נשים חרדיות 73.1%.³⁴

שיעור התעסוקה הכללי של האוכלוסייה החרדית מאפשר לראות מגמות כלליות ולהשוות את נתוני החברה החרדית לנתוני קבוצות אחרות, אך הוא אינו מאפשר לראות את השונות שיש בנושא זה בין יישובים ומחוזות שונים בהם מתגוררים חרדים. לשם בחינת השונות הזו, ביקשנו להציג נתונים על תעסוקת חרדים לפי ערים ויישובים, אך עקב קוצר הזמן, לא היה ביכולתה של הלמ"ס לערוך עיבוד נתונים מיוחד לנתוני סקר כוח אדם בלוח זמנים מתאים. עם זאת, אומדנים על תעסוקת חרדים לפי מחוזות נערכו על בסיס סקר כוח אדם לשנת 2015 על ידי משרד הכלכלה.³⁵ בטבלה שלהלן מוצג שיעור החרדים

³² מרק פלדמן, ראש תחום סטטיסטיקה של עבודה בלמ"ס, נתוני עיבוד מיוחד לחוקר לנתוני סקר כוח אדם, התקבל בדוא"ל, 6 ביולי 2017.

³³ שם.

³⁴ משרד הכלכלה, [מאפייני תעסוקה במגזר החרדי לפי קבוצות גיל ואזורים](#), אוקטובר 2016, עמ' 11.

³⁵ שם.

המועסקים בכלל החרדים בכל מחוז, בפילוח לפי מגדר, נכון לשנת 2015.³⁶ הנתונים מבוססים על סקר כוח אדם של הלמ"ס, אך להבדיל מיתר הנתונים המוצגים בפרק זה (המבוססים על הגדרה עצמית), נתונים אלו מבוססים על הגדרת "חרדים" לפי מוסד לימודים אחרון.³⁷

טבלה מס' 4: שיעורי תעסוקה באוכלוסייה החרדית בפילוח לפי מגדר ומחוזות, 2015³⁸

סה"כ	נשים	גברים	
51.9%	64.4%	40.2%	מחוז ירושלים
67.3%	68%	66.7%	מחוז צפון
62.9%	81.3%	46.8%	מחוז חיפה
74.5%	81.3%	67.9%	מחוז מרכז
61.1%	78.9%	44.8%	מחוז תל אביב
63.7%	70.8%	57.5%	מחוז דרום
67%	76.9%	57.5%	אזור יהודה ושומרון
61.7%	73.1%	51.2%	סה"כ

מהנתונים עולה כי יש שונות גדולה בין המחוזות באשר לדפוסי התעסוקה בחברה החרדית. שיעור תעסוקת החרדים הוא הגבוה ביותר במחוז מרכז (74.5%), בו שיעור תעסוקת הנשים החרדיות הוא הגבוה ביותר (81.3%) וגם שיעור תעסוקת הגברים החרדיים הוא הגבוה ביותר (67.9%). במחוז חיפה שיעור תעסוקת הנשים החרדיות הוא הגבוה ביותר (81.3%, זהה לזה שבמחוז מרכז), אך במחוז זה שיעור תעסוקת הגברים החרדים נמוך יחסית (46.8%), ולכן שיעור תעסוקת כלל החרדים במחוז זה אינו גבוה במיוחד. במחוז ירושלים, שבו מתגורר חלק ניכר של האוכלוסייה החרדית, שיעור תעסוקת החרדים הוא הנמוך ביותר (51.9%), ובו שיעור תעסוקת הנשים החרדיות (64.4%) והגברים החרדים (40.2%) הם הנמוכים ביותר.

דפוסי התעסוקה של החרדים

היבטים נוספים באפיון דפוסי התעסוקה של האוכלוסייה החרדית נוגעים לשכר, לחלקיות המשרה, ולתחומי העבודה של המועסקים החרדים, אותם נסקור בקצרה להלן. בטבלה הבאה מוצג היקף המשרה של חרדים לעומת יהודים שאינם חרדים, בפילוח לפי מגדר, באחוזים מסך המועסקים בכל קבוצת אוכלוסייה. מקור הנתונים בעיבוד משרד הכלכלה לנתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס על שנת 2015, בו "חרדי" מוגדר לפי הגדרה עצמית.

³⁶ להלן פרוט של ישובים בהם קיימים ריכוזי אוכלוסייה חרדית משמעותית לפי מחוז: מחוז ירושלים כולל, בין היתר, את העיר ירושלים, בית שמש, וקריית יערים. מחוז תל אביב כולל, בין היתר, את העיר בני ברק, רמת גן, ותל אביב-יפו. מחוז מרכז כולל, בין היתר, את הערים אלעד, פתח תקווה, נתניה, ורחובות. מחוז חיפה כולל, בין היתר, את העיר חיפה, מועצה מקומית רכסים (ישוב חרדי המונה כ- 10 אלף נפשות). מחוז צפון כולל, בין היתר, את הערים צפת, טבריה, מעלות והמועצה המקומית יבנאל. מחוז דרום כולל, בין היתר, את אשדוד, אופקים, נתיבות, וערד. מחוז יהודה ושומרון כולל, בין היתר, את הערים בית"ר עלית, מודיעין עלית ועמנואל.

³⁷ שם. הנתונים כוללים, ככל הנראה, את המועסקים בגילי 18-64.

³⁸ משרד הכלכלה, [מאפייני תעסוקה במגזר החרדי לפי קבוצות גיל ואזורים](#), אוקטובר 2016, עמ' 11.

יהודים שאינם חרדים		חרדים		
גברים	נשים	גברים	נשים	
12.9	33.1	39.3	63.5	משרה חלקית ⁴⁰
87.1	66.9	60.7	36.5	משרה מלאה

מהנתונים עולה כי עבודה במשרה חלקית נפוצה יותר בקרב מועסקים חרדים מאשר בקרב מועסקים יהודים שאינם חרדים:

- כ-64% מהנשים החרדיות המועסקות עובדות במשרה חלקית, לעומת כ-40% מהגברים החרדים המועסקים. בקרב יהודים שאינם חרדים, רק שליש מהנשים המועסקות וכ-13% בלבד מהגברים המועסקים עובדים במשרה חלקית.
- כשליש מהנשים החרדיות המועסקות עובדות במשרה מלאה, לעומת כ-60% מהגברים החרדים המועסקים, העובדים במשרה מלאה. בקרב יהודים שאינם חרדים, כשני שלישים מהנשים המועסקות וכ-87% מהגברים המועסקים, עובדים במשרה מלאה.

לפי הנתונים המוצגים בשנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל, שפרסמו המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות בשנת 2016, בקרב המועסקים החרדים בשנת 2014, כ-49% מהעובדים בהיקף משרה חלקי מנמקים זאת באי-מציאת עבודה בהיקף מלא ובצורך לטפל בילדיהם, לעומת 29% באוכלוסייה היהודית הלא-חרדית המנמקת כך היקף משרה חלקי. לעומת זאת, שיעור העובדים בהיקף משרה חלקי בשל אופייה של המשרה ובשל אי-רצון לעבוד בהיקף משרה מלא הוא 28%, שיעור דומה לאוכלוסייה היהודית הלא-חרדית (25%).⁴¹ בטבלה שלהלן מוצגים אומדני סקר כוח אדם על הכנסה מעבודה, בפילוח לפי מגדר ודתיות לשנת 2015.

³⁹ משרד הכלכלה, מאפייני תעסוקה במגזר החרדי לפי קבוצות גיל ואזורים, אוקטובר 2016.
⁴⁰ משרה חלקית היא משרה בהיקף של עד 35 שעות עבודה שבועיות. משרה מלאה הנה משרה בהיקף של מעל 35 שעות עבודה שבועיות.

⁴¹ ד"ר גלעד מלאך, ד"ר מאיה חושן וד"ר לי כהנר, השנתון הסטטיסטי של החברה החרדית בישראל 2016, המכון הישראלי לדמוקרטיה ומכון ירושלים למחקרי מדיניות, מאי 2016, עמ' 139.

הכנסה חציונית		הכנסה ממוצעת			
ברוטו לשעה	ברוטו לחודש	ברוטו לשעה	ברוטו לחודש		
43	4,811	49.0	5,793	נשים	חרדים
40	6,378	50.3	8,031	גברים	
46	7,303	59.1	9,399	נשים	יהודים לא חרדים
56	11,207	74.2	14,614	גברים	
45	6,827	56.6	8,762	נשים	כלל האוכלוסייה
49	9,398	66.7	12,961	גברים	

מהטבלה עולה כי:

- ההכנסה החודשית הממוצעת של נשים חרדיות נמוכה בכ-28% מההכנסה החודשית הממוצעת של גברים חרדים, ובכ-38% מההכנסה החודשית הממוצעת לנשים יהודיות שאינן חרדיות. עם זאת, כאשר בוחנים את ההכנסה הממוצעת לשעה הפער בין נשים חרדיות לגברים חרדים כמעט נעלם: 49 שקלים לשעה לנשים חרדיות, לעומת כ-50 שקלים לשעה לגברים חרדים. כלומר, הפער בין השכר החודשי הממוצע של נשים חרדיות וגברים חרדים נובע ברובו מחלקיות המשרה בקרב הנשים.
- באשר לגברים החרדים, ההכנסה החודשית הממוצעת של גברים חרדים נמוכה בכ-45% מזו של גברים יהודים שאינם חרדים, ובכ-38% מההכנסה החודשית הממוצעת של גברים בכלל האוכלוסייה. פער גדול ניכר גם בשכר הממוצע לשעה, כאשר גברים חרדים מרוויחים כ-32% פחות מגברים יהודים שאינם חרדים, וכ-25% פחות מההכנסה הממוצעת לשעה של כלל הגברים.

ענפי תעסוקת החרדים

בתרשימים שלהלן יוצגו תחומי התעסוקה העיקריים של כלל החרדים המועסקים, מגיל 15 ומעלה, ולאחר מכן יוצגו נתונים אלו בפילוח לנשים חרדיות ולגברים חרדים. מקור הנתונים הוא בסקר כוח אדם, שעובדו על ידי המכון החרדי למחקרי מדיניות.⁴³ תחומי התעסוקה קובצו על ידי המכון החרדי בנתונים אלו לארבע קטגוריות, כדי לפשט את הצגת הנתונים: 1. קטגוריית "מערכות ציבוריות קהילתיות" כוללת חינוך, בריאות רווחה וסעד, מנהל ציבורי ועירוני וארגוני חברים.⁴⁴ 2. קטגוריית "מסחר" כוללת מסחר קמעוני וסיטונאי, משק בית המייצר טובין, יצירת אמנות, ובידור. 3. קטגוריית "שירותים מקצועיים"

⁴² מרק פלדמן, ראש תחום סטטיסטיקה של עבודה בלמ"ס, נתוני עיבוד מיוחד לחוקר לנתוני סקר כוח אדם, התקבל בדוא"ל, 6 ביולי 2017.

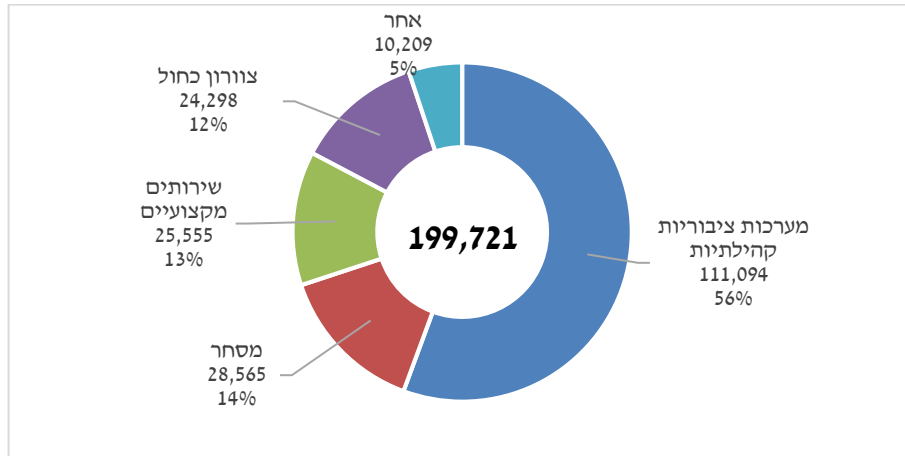
⁴³ ד"ר נרי הורוביץ, [החברה החרדית: תמונת מצב 2016](#), המכון החרדי למחקרי מדיניות, אוגוסט 2016, עמ' 53–67.

⁴⁴ לפי סיווג משלחי היד 2011 של הלמ"ס, ארגוני חברים הם ארגונים המייצגים אינטרסים של קבוצות מיוחדות או המקדמים רעיונות בקרב הציבור הרחב. לארגונים אלה יש בדרך כלל חברים שנבחרו, אך פעילויותיהם משלבות גם כאלה שאינם חברים ואף מסייעות להם. ענף ראשי זה מחולק לפי המטרה שאותה משרתים הארגונים כלומר: אינטרסים של מעסיקים של עצמאים ושל הקהילה המדעית, אינטרסים של מועסקים וקידום רעיונות ופעילויות בנושאי דת, פוליטיקה, תרבות, חינוך ופנאי. ראו: למ"ס, [הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011](#), סדר S שירותים אחרים: פעילויות של ארגוני חברים.

כוללת מחשב ושירותים נלווים, תקשורת ומידע, שירותים מדעיים וטכניים, שירותים פיננסיים, ביטוח, נדל"ן, עריכת דין וחשבונאות. 4. קטגוריית "צווארון כחול" כוללת תעשייה, בינוי, שמירה, ניקיון ותחבורה. 5. קטגוריית אחר כוללת את יתר ענפי התעסוקה שלא נכללו בקטגוריות לעיל.

תרשים מס' 2: תעסוקת חרדים בגיל 15 ומעלה, לפי ענפים, 2015⁴⁵

מהנתונים עולה כי רוב החרדים, כ-56%, מועסקים במערכות ציבוריות וקהילתיות. פירוט הנתונים בקטגוריה זו מעלה כי כ-37% מהחרדים עובדים בתחום החינוך, כ-13% עובדים בתחום הבריאות, הרווחה והסעד, כ-3% עובדים במנהל ציבורי מנהל מקומי וביטחון, והיתר בתחומים אחרים המשתייכים לקטגוריה.

מעבוד שערך מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס על שנת 2015, עולה כי 3.8% מהחרדים המועסקים בשנת 2015 עבדו בתחום ההי-טק - כ-4.4% מהנשים החרדיות המועסקות, וכ-2.8% מהגברים החרדים המועסקים. עוד עולה, כי מספר הנשים החרדיות המועסקות בתחום ההי-טק (5,300), גדול יותר מפי שניים ממספר הגברים החרדים העובדים בתחום (2,200).⁴⁶

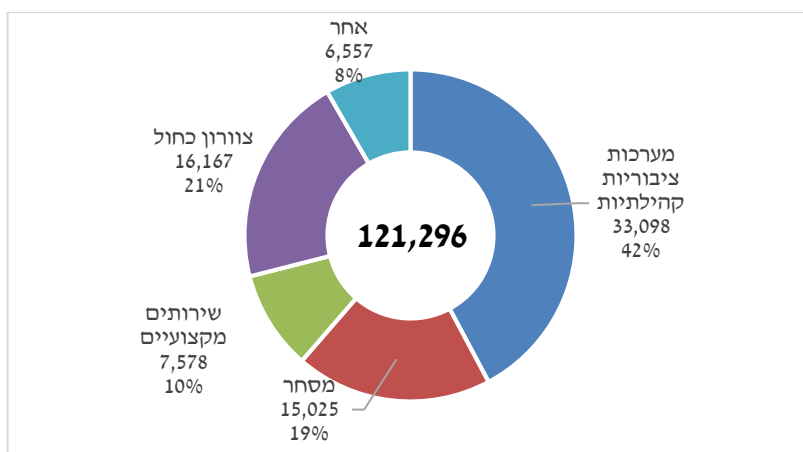
בתרשים שלהלן מוצגים נתוני הגברים החרדים המועסקים, בפילוח לענפי תעסוקה.

⁴⁵ שם, עמ' 53.

⁴⁶ מכון ירושלים למחקרי מדיניות, לוח 2.2 - מועסקים ושכירים תושבי ישראל וירושלים, לפי ענף כלכלי, קבוצת אוכלוסייה, אופי הזהות הדתית ומגדר, 2015 (אלפים). התקבל מד"ר מאיה חושן בדוא"ל, 9 ביולי 2017.

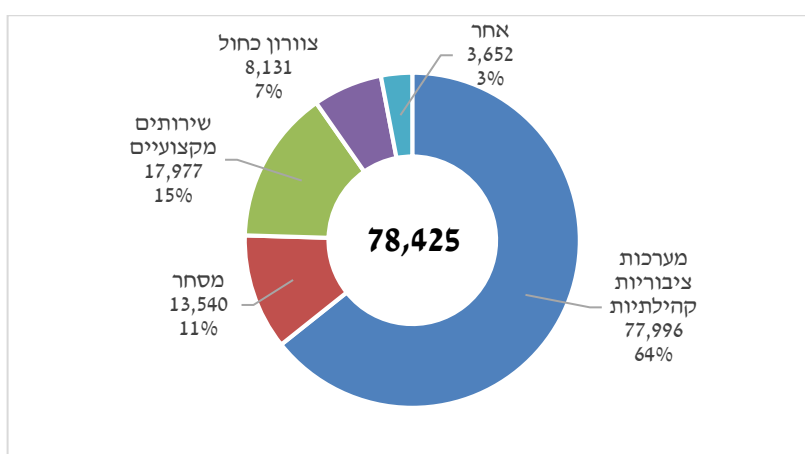
תרשים מס' 3: תעסוקת גברים חרדים בגיל 15 ומעלה, לפי ענפים, 2015⁴⁷

מהנתונים עולה כי ענף התעסוקה הנפוץ בקרב גברים חרדים הוא מערכות ציבוריות וקהילתיות, בו עובדים כ-42% מהגברים החרדים המועסקים. התחום השני הוא עבודות צווארון כחול, בו מועסקים כ-21% מהגברים החרדים, ולאחר מכן מסחר (כ-19%) ושירותים מקצועיים (10%).

בתרשים שלהלן מוצגים נתונים על הנשים החרדיות המועסקות, בפילוח לפי ענפי תעסוקה.

תרשים מס' 4: תעסוקת נשים חרדיות בגיל 15 ומעלה, לפי ענפים, 2015⁴⁸

מהתרשים עולה כי רוב הנשים החרדיות המועסקות, 64%, עובדות בתחומי ה"מערכות ציבוריות קהילתיות", שכאמור כוללות שירותי חינוך, בריאות רווחה וסעד, מנהל ציבורי ועירוני וארגוני חברים. זאת, לעומת 42% מהגברים החרדים המועסקים בענפים אלו. כ-15% מהנשים החרדיות עוסקות בתחום השירותים המקצועיים, שיעור גבוה מאשר הגברים החרדים המועסקים בענפים אלו (10%). כ-11% מהנשים החרדיות המועסקות עובדות בתחומי המסחר, שיעור נמוך משיעור הגברים החרדים בתחומים אלו (19%). כ-7% מהנשים החרדיות המועסקות עובדות בענפי "צווארון כחול", שיעור נמוך מאשר שיעור הגברים החרדים המועסקים בענפים אלו (21%).

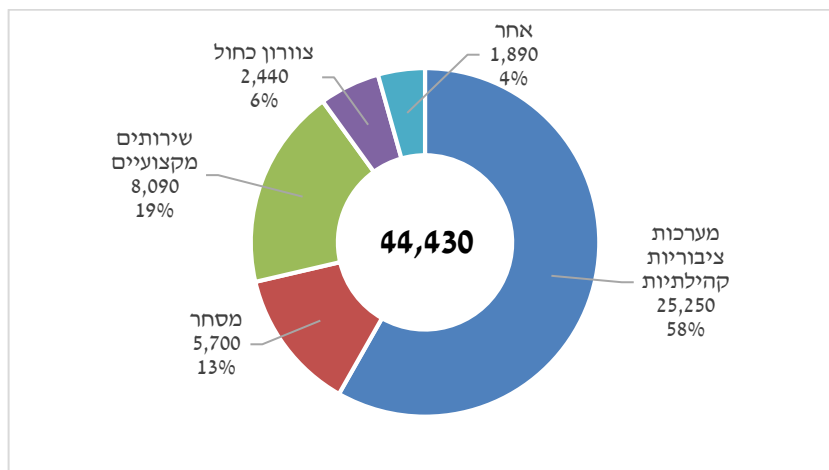
⁴⁷ שם, עמ' 60.

⁴⁸ שם, עמ' 66.

ביקשנו להציג נתונים על ענפי התעסוקה של חרדים בפריסה גיאוגרפית, לפי יישובים או מחוזות, אך הדבר דורש עיבוד מיוחד לנתוני סקר כוח אדם, דבר שידרוש זמן שאין בידינו. נציין עוד כי מאחר שמדובר בסקר, קיים קושי מתודולוגי להציג אומדנים ליחידות גיאוגרפיות קטנות, כמו יישובים. עם זאת, בעיבוד מיוחד שערך מכון ירושלים למחקרי מדיניות לנתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס על שנת 2015, מוצג פילוח של ענפי תעסוקה לחרדים המועסקים בירושלים, שבה כאמור, אוכלוסייה חרדית גדולה.⁴⁹ נציין כי בנתוני התרשים שלהלן, סך המועסקים החרדים בירושלים (המוצג במרכז התרשים) גדול במעט מסכום כל המועסקים בענפים השונים, וזאת מפני שבמשלחי יד בהם אומדן המועסקים קטן לפי נתוני המדגם של סקר כוח אדם, לא מוצגים אומדנים בקפרות, אך הם נכללים בסיכום הכללי.

תרשים מס' 5: תעסוקת חרדים בגיל 15 ומעלה בירושלים, 2015

מהתרשים עולה כי רוב החרדים בירושלים, כ-58%, מועסקים במערכות ציבוריות וקהילתיות (הכוללות חינוך, בריאות רווחה וסעד, ומנהל ציבורי ועירוני). שיעור זה גבוה במעט משיעור כלל החרדים העובדים בענפי תעסוקה אלו (56%).⁵⁰ כ-19% מהחרדים בירושלים עובדים בשירותים מקצועיים, שיעור גבוה משיעור כלל החרדים בענפי תעסוקה אלו (13%). שיעור החרדים הירושלמים העובדים בעבודות "צווארון כחול" (6%) הוא כמחצית משיעור החרדים העובדים בענפים אלו בכלל החרדים המועסקים (12%). שיעור החרדים בירושלים העובדים בענפי המסחר (13%) דומה לשיעור זה בכלל המועסקים החרדים (14%). נציין כי כ-4% מהמועסקים החרדים בירושלים עובדים בתחום ההי-טק, שיעור דומה לזה שבכלל החרדים המועסקים, רובם המכריע הם נשים חרדיות (כ-1,620 נשים)

כתיבה: מתן שחק, מרכז המחקר והמידע

אישור: אורי טל-ספירו, ראש תחום שירותי מידע

⁴⁹ מכון ירושלים למחקרי מדיניות, לוח 2.2 - מועסקים ושכירים תושבי ישראל וירושלים, לפי ענף כלכלי, קבוצת אוכלוסייה, אופי הזהות הדתית ומגדר, 2015 (אלפים). התקבל מד"ר מאיה חושן בדוא"ל, 9 ביולי 2017.

⁵⁰ ראו לעיל תרשים מס' 2.

